

amb quatre braços, que serveix per a traginar fems entre dos homes»; i, amb la grafia *llivia*, a Solsona, Calaf, Segarra, Urgell; pronunciat *libbiç*, a Balaguer i Urg. (com *gábbiç* de CAVEA, *Rábbiç* de RÜBÉAS). A Cerdanya, com és normal, *llivia* es redueix a *libi* (però és femení, per tant *zi < zia*), i allí ja no és la civera sinó quelcom que es porta a ròssec: 'm'ho donaren com a *libi* a quatre pobles de l'Alta Cerdanya, entre ells Porta 'tronquet que uneix el carràs amb la targa del jou'; Er 'tronquet no molt gros que arrossegaven animals pels camins de ròssec, i al qual se subjectaven els grossos troncs (o bé carrassos de branques o bàlecs per a fullam), adaptats a la targa del jou per dues clavilles de fusta' (1959). En fi és important la forma *llúbia* de la Vall d'Àneu.²

Aquest mot, merament comarcal, del català pirinenc, pertany a un dels problemes més ardues i ramificats de tota la Romanística, i sobreeixint encara cap al domini germànic i altres indoeuropeus del Nordest i Nord-est: domini vast en gallo- i alpino-romànic, que al català sols toca amb abast lleu i tangencial. Ajornant, doncs, un estudi complet per a la versió ampliada del meu Diccionari Aranès, he donat ací tot el dossier del mot en català, i em permetré ara reproduir el que ja en tinc escrit, si bé aportant-hi ja algunes postilles en redacció sintètica.³

En el *Vocab. Aranès*, p. 77: «*Libya* [a Canejan i el Toran], f., *lúbia* [des de Bausén i Vilamós fins al capdamunt de la vall], 'carreta sin ruedas, que se hace andar arrastrando, para acarrear leña o para recoger la hierba de los prados'. En algunos sitios (Toran) sólo va arrastrando por detrás, mientras que la parte delantera está provista de un par de ruedas. Derivados: *libyót* (Gessa) m. 'carreta sin ruedas para transportar piedra'; *libyáda* 'todo lo que cabe de hierba o de leña en una *libya*'.

»El aranès *libya* constitueix un eslabon més, desconocido hasta ahora, de la larga cadena de descendientes que ha dejado cierta voz primitiva (Dauzat, *La L. Fr. P.*, 1926, p. 32, la cree lligur, pero en Gascuña ...) que designaba el 'trineo', desde el Bearn hasta Suiza. Sin aspirar a ser completo (para más detalles, vid. *ZFSL* xxxi, ii, 294ss.; Ronjat, *RLR* LIX, 86), citaré, entre sus representantes, prov. ant. *leya* 'trineo que se emplea en las montañas (B-Alpes, S. xv), fr. local de Suiza *luge*, Damprichard (Doubs) *lú* f. (Grammont, *Pat. de la Franche-Montagne*, 220), prov. alpino *lieio*, Rouergue *l(i)eujo*, *leuzo*, *leudo*, bearn. *lèe* (Lesp). La forma aranesa existe también en Luchon *libyo* (aunque allí es "civière"), *lebyót*, Larboust *libyót* (*RLR* XLVII, 144). Como *libya* está, con respecto a *luge*, en la misma relación que prov. ant. *gabia* (aranès *gábya*) para con fr. *cage*, la comparación fonética de las variantes citadas conduce a una base *LĒBIA (o *LEVIA) más allá de la cual no es posible por ahora llegar.»

En el *DCEC*, s. v. LATA (ampliat *DECH* III, 599b 33-4., 600a30-44) hi afegia, a propòsit de la qüestió de la lenició en gàllic dialectal: «Uno de los ejemplos más notables es el tipo SLEUDIA 'trineo', que se extien-

de desde Gascuña hasta el Friúl, y desde la Alta Italia y Provenza hasta Bélgica (valón *sklúze*), está documentado en glosas manuscritas⁴ por lo menos desde el S. IX, y hoy subsiste en bretón y en gaélico:⁵ ahora bien, la gran mayoría de las formas romances empiezan por l- (JUHubschmied, *Zeitschr. f. dt. Mund.* XIX, 188; Jud, *Rom.* LI, 456; Rohlfs, *ASNSL* CLXV, 83-86; Cor., *Voc. Ar.*) --- Entre vocales hay casos bastante claros, por lo menos tras *ŷ*: el grísón *schlieusa* 'trineo' parece suponer *SLEUZA (Huschmied, p. 112, n. 3; lo mismo diría yo del rouergat *leuso*), mientras que la forma *lébio*,⁶ *libio*, *lúbio*, que se extiende por toda Gascuña supone una base *LEU(D)IA > *LEVIA, que es inverosímil separar (como quisiera Rohlfs) del LEUDIA de otras partes, atribuyéndole un étimo diferente. En vasco: *lea* en Salazar, *lega* en Lezaka (NO. de Navarra) y en todo el centro y sur del guipuzcoano, *lia* o *lia* en Sule y Garazi (bnav.), *liga* lab., *lera* lab., *bazt.*, *salac.*, *Lezaka* y en el centro y SO. del guip., *liña* en Garazi (bnav.)» (cf. Schuchardt, *Bk. u. Rom.*, 25; i per a l'objecte, Caro Baroja).⁷

Rohlfs veu l'ètimon en el tipus rom. *eslenar* de LENIS (*ESLLENEGAR*), però això no era solament inversemblant per l'esmentada raó geogràfica, sinó francament recusable per raons de fonètica basca i fins gascona: un tipus LENA hauria donat *len* passant per *lèa* en molts parlars gascons, cf. *gimbrou* JENIPERUM, *lan* < *lāa* < LANA. Mitxelena procurava acceptar la tesi de Rohlfs (*FoHiVca.*, 414, n. 15), però no podent estar-se d'objectar-hi que si hi hagués caiguda de -N entre vocals hauríem de tenir *leha amb una *h* aspirada, segons les regles del basc oriental, acabava per admetre que hi hagués aquí una excepció inexplicada i única de la llei fonètica. Al contrari, les consonants antihiatiques de les citades variants *lega*, *lera*, *liga*, que són regulars en basc, suposen que aquí hi va haver hiatus des d'antic i no pas *h* aspirada.

Tot s'explicita si admetem com a base immediata en basc i en bearnès LEIA, renunciant a l'escapatoria de Rohlfs; i relligant-ho amb el tipus *LEVIA del gascó oriental i del cat., i de gran part de les formes occitanes i francoprovençals, en forma relacionada i paral·lela a com el fr. *cage* respon a *gàbia*, *rouge* a *rúbia*, i *pluie* a PLUVIA: recordem sobretot la forma *lieia* 'trineo de muntanya' del provençal alpí [S. xv, *PSW* IV, 358; *TdF*]. És clar que en alguns punts hi ha hagut encreuament amb el romànic *eslenar*, d'on la variant *lia/liña* de Sule etc.

Crec que també altres anomalies, amb què hom topa fins ara en aquest gran problema, potser es podran aclarir admetent tals encreuaments, des de la fase indoeuropea pre-romana. Tornant a llegir la sòlida i massissa argumentació de Pokorny (*VRom.*, 256-7), Kleinhans i Pedersen (*Litteris* II, 1925, 87), em faig càrrec que, des del punt de vista celtològic, hi ha raons molt fermes per mostrar-se escèptic davant els fenòmens de lenició en gàllic; potser extremen massa llur opinió; però el que és clar és que és un mal mètode fundar-se, en etimologia, en fenòmens fonètics de data remota, si són discutibles i objectats.